

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Volumul de față este partea a doua din tomul V al repertoriului bibliografic al periodicelor pe care Biblioteca Academiei Române s-a obligat să îl pună la dispoziție celor care se folosesc din ce în ce mai intens de „presa de altădată”.

Categoriile descrise în această monumentală lucrare, concepută la sfârșitul secolului al XIX-lea prin „Planul Bianu”, sunt ziarele, gazetele și revistele scrise în limba română, indiferent de locul lor de apariție, sau în orice limbă, dacă au fost editate pe teritoriul administrativ al României. Nu au fost omise nici cele care au fost patronate de instituțiile Statului și tipărite peste hotare, chiar dacă apăreau în limbile țărilor respective.

În anul 2013 bibliografia descriptivă *Publicațiile periodice românești* împlinește un secol de la prima apariție. Volumul din 1913 se datora muncii de ani buni a cunoscuților bibliografi și oameni de cultură Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu. Ei au stabilit criteriile de lucru, care au fost urmate cu sfințenie și de volumele următoare, izbutind să elaboreze o lucrare omogenă, unitară și familiară azi cercetătorilor.

Precizarea este necesară deoarece tomul al doilea a apărut după o întrerupere de peste jumătate de secol, în 1969. Munca bibliografică, migăloasă, epuizantă și pretențioasă cerea o bună cunoaștere a presei, dar și a culturii, limbi străine și alfabete diverse (chirilic, grec, armean, ebraic etc.). Lipsa unui personal pregătit în acest scop, sau folosirea lui la alte treburi ale bibliotecii, s-a datorat, în mare parte, și situației istorice. Al doilea război balcanic, Primul și al Doilea Război Mondial, crizele economice, dictatura regală, schimbarea de regim din 1944 s-au dovedit a fi piedici insurmontabile.

Părea că această importantă lucrare, pe care toate țările civilizate o înfăptuiseră de ani buni, era sortită uitării. Totuși, intelectuali de seamă și bibliografi de înaltă clasă (Georgeta Răduică, George Baiculescu și Neonila Onofrei) au determinat, în 1956, Prezidiul Academiei Române să accepte reluarea importantei bibliografii naționale. Tot atunci s-a stabilit și criteriul cantitativ al unui volum. Dorind să fie de proporții asemănătoare cu primul, s-a hotărât ca numărul de periodice descrise să fie în jur de 3000 de titluri. Automat, perioada calendaristică s-a redus. Astfel, dacă volumul I îngloba periodicele din anii 1820–1906, volumul al II-lea, tipărit în 1969, avea ca perioadă anii 1907–1918. La acestea se adaugă și anexa, suplimentul în care se găsește *Courrier de Moldavie*, Iași, 1790, descoperit ulterior apariției primului tom.

Pentru volumele III și IV perioada calendaristică a fost fixată la șase ani, considerând că acesta ar fi intervalul în care un ziar sau o gazetă își putea dezvălui caracteristicile.

O nouă problemă s-a ivit la începerea redactării periodicelor apărute între 1931 și 1935. Perioada aceasta de libertate și democrație, de relativă bunăstare după depășirea crizei din 1929–1933, precum și expansiunea fără precedent a tiparului au dus la o supra-abundență de periodice. Dintre toate perioadele, istoria presei trebuie să o considere pe aceasta drept cea mai prolifică. Depășind sferele clasice ale interesului: politic, economic, literar, sau de strictă specialitate, începe să „cucerească”

toate categoriile sociale. Reviste apar în marile și micile orașe, chiar și la sate. Peste 6000 de titluri au fost depistate la o primă numerotare.

Colectivul de bibliografie a periodicelor este restrâns. El trebuie să formeze o echipă sudată, cu experiență și cunoștințe de cultură pe cât posibil similare. Numai așa se poate redacta acest repertoriu. Cei patru bibliografi au corespuns cerințelor și acest volum a fost realizat într-un timp record. Aceasta deoarece s-a luat hotărârea de a fragmenta noianul de titluri în patru părți folosind criteriul alfabetic. În prima parte au fost descrise titlurile literelor A–C; în volumul de față cele de la literele D–L. Schimbările de titlu des folosite de publiciștii interbelici în timpul apariției unui periodic și care pot deruta, precum și existența numeroaselor ediții paralele în diverse limbi, sau a unor suplimente independente cu titluri proprii se reflectă în structura volumului. De aceea, în partea finală se află capitolul de completări cu celelalte litere. Este alcătuit fie din descrieri complete, fie din fișe de trimitere, după cum a fost cazul (de exemplu: *Die Arbeitende Frau*. Organ des Verbandes der Arbeitenden Frauen Rumäniens. București: noiembrie 1931 – decembrie 1932, mai – decembrie 1933. Este ediția în limba germană a publicației *Femeia muncitoare*. Organul Uniunii femeilor muncitoare din România. București: mai 1931 – decembrie 1932, mai – decembrie 1933). Volumul pune la dispoziția cercetătorilor, și nu numai, 1511 titluri cu descrierea adecvată.

Caracteristic este faptul că 952 de periodice apărute în această perioadă sunt titluri noi, în timp ce continuările și reaparițiile sunt numai 559. Dintre titlurile noi, multe au avut o apariție efemeră. Nu au fost editate de profesioniști. Toate categoriile sociale au încercat să se folosească de această parte a mass-mediei pentru a-și face cunoscute doleanțele, nemulțumirile sau aspirațiile (preoți, învățători, meseriași, negustori, chiriași, elevi ș.a.). Era un mozaic, dar acesta reproducea tabloul societății care o crease, o societate în plină dezvoltare. Frământările ei se simt și în structura presei. Periodicele apăreau și dispăreau rapid. Unele, ca să reziste, fuzionau cu altele mai puternice sau, în cazuri mai rare, cereau spațiu în paginile alteia. Își schimbau profilul sau erau parte a unei grupări politice, de partid, fiind controlate de acesta. Grafica evoluează și revistele ilustrate sunt tot mai frumoase. Barierele etnice erau depășite de multe ori. În Transilvania, gazetele și revistele meseriașilor apăreau în ediții bilingve sau adesea trilingve. Toate naționalitățile conlocuitoare tipăreau periodice. Avem 187 publicații maghiare, 100 germane, 33 evreiești, 29 slave, 5 armenești, 4 grecești, 3 în limba turcă, 2 în albaneză. Este cazul să mulțumim d-nei Hripsime Ceamurian și d-lui Mustafa Mehmet care ne-au ajutat la descrierea publicațiilor în armeană și în turcă, celelalte fiind bibliografiate de colectivul de autori. Din păcate nu toate publicațiile au respectat Depozitul Legal, totuși obligatoriu. Astfel, bibliografii au fost nevoiți să explice de ce colecțiile nu merg cursiv. În subsolul fișei se găsesc, de altfel, explicații pentru toate anomaliile constatate.

În speranța că venim și cu acest volum în întâmpinarea cerințelor celor interesați, ținem să îi asigurăm că eforturile de bibliografiere vor continua și vor avea în viitor întreg repertoriul la dispoziție.

ILEANA STANCA DESA